

Szemponatok a Közösségi Szolgálat bevezetéséhez való felkészüléshez

A nemzeti köznevelésről szóló **2011. évi CXC. törvény** (a továbbiakban: köznevelési törvény) a korábbinál nagyobb figyelmet fordít a nevelésre, ezért szerepel benne az az előírás, amely az érettségi bizonyítvány kiadását 50 óra közösségi szolgálat teljesítéséhez köti minden nappali tagozatos magyar tanulónak.

Ez jogszabályi szinten rögzíti, hogy az érettségi nemcsak szellemi, tantárgyi tudást mér, hanem azt a pedagógiai célt is, hogy a szociális készségek, a társadalmi érzékenység kimunkálása is szükséges ahhoz, hogy valaki érett legyen, és a középiskolai tanulmányait befejezze.

A közösségi szolgálat szociális, környezetvédelmi, a tanuló társadalmi környezetének javát szolgáló, anyagi érdektől független tevékenység, amely egyénileg vagy csoportosan végezhető. Igazolása a szolgálat megvalósulásának leírását tartalmazó, az egyén szerepét tükröző dokumentumban (Közösségi Szolgálati Napló) történik, illetve az osztálynaplóban, év végén a bizonyítványban a teljesített óraszámmal.

Ez a követelmény a törvény szerint először a 2012/13 tanévben 9. évfolyamos tanulókra vonatkozik. Az iskoláknak tehát biztosítaniuk kell a most 9. évfolyamos diákjaiktól kezdve minden tanulójuknak, hogy az érettségig 50 óra közösségi szolgálatot tudjanak végezni több tevékenységből választva.

A Közösségi Szolgálat bevezetése remek lehetőség Egyházunk számára a preevangelizálásra és a társadalom felé való nyitásra, továbbá szemléletformálásra. A közösségiségnek és a szociális érzékenységnek nemcsak kultúráját, hanem spiritualitását is megéreztetethetjük a hozzánk érkezőkkel, mely egy pozitív egyházkép formálódásához is vezethet. Természetesen csak akkor, ha nem bűgünk le színvonaltalansággal és felkészületlenséggel. Ugyanakkor azt sem mondhatjuk, hogy „kezdeti lépésként inkább kevés helyen, nagyon profi fogadó helyeket alakítsunk ki, s majd utána innen lehet fejlődni”, mert nagy valószínűséggel, ha az iskolák kialakítanak másokkal megbízható partnerséget, akkor később esetleg már szóba sem jöhetünk. Ezért egyszerre kell arra törekednünk, hogy csak olyan szolgálatot vállaljunk fel, ami a diákok számára fejlesztő, élményszerű, s amihez hozzá tudunk rendelni számukra vonzó, hiteles szakmai koordinátorokat és esetleg mentorokat, másrésről arra, hogy minél több kreatív minőségi szolgálatot ajánljunk fel korábban már működő tevékenységekre építve!

Ebben a dokumentumban csak a számunkra releváns és leglényegesebb információkat tudjuk bemutatni. Ezen felül minden fontos információ megtalálható a Közösségi Szolgálat Portálon (www.kozossegi.ofi.hu), letölthető módszertani, adminisztrációs, jogi és ötlettárszerű segédanyagokkal. Egyéb segédanyagok ötletek és kisfilm egy konkrét egyházi megvalósításra a www.mente.hu-n.

Iskolai Közösségi Szolgálat (IKSZ) a Plébánián

Mit nyerhet a plébánia, ha bekapcsolódik a programba?

A béralkozóinkat, közösségeink meglévő tagjait egy újabb szinten tudjuk a plébániához kapcsolni. → Erősebb, tartósabb kötődés kialakítása. A fiatalokat karitatív, másokra, a közösségre figyelő tevékenységekbe tudjuk bevonni a cselekvő szeretet tapasztalati úton való megélésén keresztül.

A mi fiataljainkon keresztül kapcsolatba kerülhetünk olyan fiatalokkal (iskolatársak, barátok), akik nem járnak közösségbe, templomba.

Pozitív társadalmi kép kialakulása az Egyházzal. → Az Egyház tevékenyen részt vesz a fiatalok nevelésében, nem kifejezetten hitéleti vonalon is.

Támogatást jelenthet a betegek gondozásában, idősek látogatásában a plébániák számára.

A modern, aktív egyházképet tudjuk a társadalom felé közvetíteni, oldva a máig meglévő kommunizmusból örökölt előítéleteket.

Hogyan tudunk csatlakozni ehhez a programhoz?

Alapesetben az iskolák keresik meg azokat a szervezeteket, intézményeket, ahol a diákjaik a közösségi szolgálatukat végezhetik. Ehhez az intézmény vezetője kijelöl egy munkatársat, továbbiakban iskolai koordinátor, aki iskolai oldalról ezt a tevékenységet összefogja. Ezt személyes kapcsolatokon, illetve a már említett honlap adatbázisán keresztül (www.kozossegi.ofi.hu) tudják megtenni. Sajnos a plébániáink és civil szervezeteink nem szerepelnek ebben az adatbázisban (csak azok szerepelnek benne, amelyek a Szociális államtitkárságnál 18 év alatti önkénteseket fogadó szervezetként regisztráltak) mint fogadó szervezet, így kevésbé számíthatunk arra, hogy bennünket az iskolák meg fognak keresni. Lehetőség van a plébániák számára regisztrációra, amennyiben meg akarnak jelenni ezen a felületen, de e nélkül is lehet egy plébánia fogadó szervezet.

- Ezért nekünk kell megkeresni azokat az iskolákat, ahol a diákjaink tanulnak. Minden iskolában van egy intézményvezető által kijelölt koordinátor (iskolai koordinátor), aki az iskolai közösségi szolgálatot szervezi a diákok számára.
- Az iskolai koordinátorral egyeztetni kell, milyen lehetőségeket tudunk a diákok számára felajánlani (szolgálat jellege, időkerete, gyakorisága, időpontja, hány fiatal tudunk fogadni).
- Együttműködési megállapodást kell kötni az iskolával a szolgálatokra vonatkozóan. (Írásbeli megállapodásra nem feltétlenül van szükség. A szóbeli megállapodás is elég lehet, bár szerencsésebb írásban is rögzíteni, hogy a fogadó intézmény nem biztosít szállást, étkezést és utazást az érkező diákok számára, mert egyéb esetben ez a kötelesség ránk hárul.)

A diákok vagy a szüleik is javasolhatnak az iskoláknak szolgálati lehetőségeket (pl. jelezhetik, hogy az otthoni plébánia biztosított ilyen lehetőséget), amit valószínűleg jó néven vesz az iskolai koordinátor, hiszen neki ennyivel is kevesebb diák számára kell helyszínt biztosítania.

Amire érdemes odafigyelni:

Találjunk olyan személyt a plébánián, aki szervezni és felügyelni tudja az iskolai közösségi szolgálatot. Ez a személy lesz a szakmai koordinátor, aki a fogadó intézmény (pl. plébánia) részéről szervezi és irányítja a szolgálatot. Tájékoztatja a tanulókat a szolgálattal kapcsolatos tudnivalókról, esetleges veszélyekről. Habár az állami dokumentumok csak kevés helyen (egészségügy, szociális terület) kéri, hogy legyen mentor is a gyerekek mellett, számunkra ez mégis nagyon fontos része a programnak. A mentor az, aki segít feldolgozni a diákoknak a

szolgálat során átélt tapasztalataikat, és személyes kapcsolatot épít velük, aminek köszönhetően a tanulók, amennyiben már az egyházközség tagjai, abban mélyebben elköteleződhetnek, amennyiben nem, nyitottá válhatnak arra, hogy az 50 óra eltöltése után önkéntesként is részt vegyenek pl. az Egyház szociális tevékenységében. Jó, ha a mentori tevékenységet is a szakmai koordinátor látja el, hiszen ő van együtt a diákokkal.

Lehetőleg a már most is meglévő tevékenységeinkbe vonjuk be a fiatalokat. (karácsonyi csomagosztás időseknek, napközis tábor, sportnap, ünnepek előkészítése, stb.)

Úgy alakítsuk a szolgálatot, hogy az élmény legyen a diákok számára. Legyen lehetősége megbeszélni, feldolgozni a szolgálat során tapasztaltakat (lehetőleg kortárs csoportban), illetve valamilyen szabadidős, játékos alkalmat is érdemes hozzá kapcsolni ehhez a programhoz, ami közösségi élményt adhat a fiataloknak. Egy alkalom maximálisan pihenés nélkül 3 óra. (Sem a beszélgetés sem a játék, szabadidő rész nem tartozik bele az 50 órába (60 perces órák), ezt csak fakultatív módon kínálhatjuk fel a diákoknak.) Az utazás, étkezés nem számít bele az időbe.

A szolgálat elején mindenképp tartsunk tájékoztatót, aminek legyen része a balesetvédelmi oktatás. Ez jó, ha írásban is megvan. Illetve a diákok írják alá, hogy ezen az oktatáson részt vettek.

A közösségi szolgálat teljes egészét nem kell egy intézménynél tölteni a diákoknak. Tehát van arra lehetőségünk, hogy csak egy részét töltsék nálunk a fiatalok. Mégis, ha lehetőség van rá, akkor érdemes élni ezzel a lehetőséggel a feladatok függvényében. Ügyeljünk arra, hogy ne csak környezetszépítő (pl. templomkert), hanem legalább olyan arányban karitatív jellegű tevékenységet is végezzenek nálunk, mert a törvény célja a szociális érzékenyítés. A cserkészek megkeresése kapcsán tette a minisztérium világossá, hogy nem lehet a közösségi szolgálat egészét olyan szervezetnél teljesíteni, amelynek a diák tagja, vagyis a saját cserkészcsapatában őrsvezetőként nem töltheti el mind az 50 órát. Ennek értelmében a fiataloknak a saját plébániájukon már végzett szokásos tevékenységei ki kell, hogy egészüljenek más tevékenységekkel. Tehát, amikor a fogadó szervezetekhez megy a diák, akkor nem elég, hogy részt vesz, mondjuk a liturgia előkészítésében, hanem kell pl. idősebb embereket is látogatnia.

A közösségi szolgálat megkezdése előtt az iskolai koordinátor maximum 5 órában készíti fel a diákokat a közösségi szolgálatra. Ha van kapacitás arra, hogy a plébániai szakmai koordinátor/mentor is jelen legyen, akkor célszerű felajánlani az iskolai koordinátornak a segítségünket. Ez nagy lehetőség arra, hogy hangoljuk a fiatalokat az önkéntességre, ezen belül az Egyházban végezhető szolgálatokra. Fontos, hogy a közösségi szolgálat keretén belül direkt hittérítői tevékenység nem végezhető! Arra azonban van lehetőség, hogy fakultatív módon felkínáljunk lelki vagy egyéb programokat.

A közösségi szolgálat lezárására szintén legfeljebb 5 óra időtartamban van lehetősége az iskolai koordinátoroknak. Ez minden tevékenység végén a feladatok óraszámától függően kerül megszervezésre, de erre ugyanaz áll, mint a felkészítő foglalkozásra.

A maximum kétszer 5 óra időkeret a közösségi szolgálat idejéből levonható, így előfordulhat, hogy ténylegesen csak 40 óra önkéntes szolgálatot kell a diákoknak teljesíteniük, ha nem használják ki, a tevékenység óráinak száma növelhető a felkészítés terhére. És erre, ha az érettségi évét már nem számítjuk, akkor 3 évük van a diákoknak.

Figyeljünk arra, hogy kellő idő jusson a pihenésre is. Ezzel kapcsolatban a honlapon található dokumentumok az önkéntes törvény idevonatkozó részeit adják irányelvként:

A tizenhatodik életévét be nem töltött önkéntes által a közérdekű önkéntes tevékenységre fordítható idő nem haladhatja meg:

a) tanítási szünet ideje alatt a napi három órát és a heti tizenkét órát,

b) tanítási időben a heti hat órát és

ba) tanítási napon a napi két órát.

bb) tanítási napon kívül a napi három órát.

16 éves kor alatt naponta 3 órát és hetente 12 órát tevékenykedhet a tanuló 1 nap pihenéssel.

16 és 18 éves kor között 4 és fél órát lehet naponta tevékenykedni, hetente összesen 18 órát.

18 éves kor alatt 14 óra pihenőidőt kell két nap között biztosítani;

A tizennyolcadik életévét be nem töltött önkéntes közérdekű önkéntes tevékenységet 20 óra és 6 óra között nem végezhet.

Látható, hogy meglehetősen szigorúan kezeli a dokumentum a közösségi szolgálat idejét. Azonban az illetékes állami szervtől kapott információk szerint ezt rugalmasan kezelhetjük, hiszen a fenti számok az önkéntességre vonatkoznak, a közösségi szolgálat pedig nem tartozik az önkéntes törvény hatálya alá, hiszen a közösségi szolgálat kötelezően választható. (Például egy tábor esetében napi 3 órát beírhatunk minden napra, de egy tábor során 15 óránál többet ne igazoljunk, hiszen a cél az, hogy fiatal többször is visszatérjen és többfajta tevékenységben is kipróbálhassa magát, nem pedig az, hogy mielőbb letudja a kötelezettségét.)

A közösségi szolgálat a tanulók lakókörnyezetében vagy az iskola környezetében szervezhető meg. (A program felelőseitől kapott információink alapján lehetséges ettől részben eltérni, pl.: HungaRio vagy Egerszalók önkéntesei esetében, de az alapvető cél, hogy a diákok saját környezetükben végezzék a szolgálatot, de legalábbis annak jelentős részét.)

Abban az esetben, ha a tanuló lakhelye és az iskola székhelye nem azonos, lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a tanuló eldöntse, hol látja el a feladatot. (Erre alapozva szülői vagy tanulói kérésre templomba járó fiataljaink és azok barátai választhatják saját plébániájukat fogadó intézményként, de csak ha az adott plébánia ahhoz biztosítja a szükséges kereteket és az iskola megállapodást köt azzal).

Ne felejtjük el leigazolni a diákoknak a közösségi szolgálatukat. Plébániai által szervezett szolgálatok esetén mindig a plébános igazolja a teljesítést és egyben ő a felelős is a szervezett tevékenységnek, de természetesen egy általa kijelölt szakmai koordinátor biztosítja a konkrét lebonyolítást. (A diákok hozzá ehhez a saját Községi Szolgálati Naplójukat).

Eszközök, szállítás, étkeztetés, szállás biztosítása alapesetben a mi feladatunk (plébánia), de erről másként is meg lehet állapodni az iskolával.

Az Ifjúsági Iroda milyen segítséget tud nyújtani a plébániáknak?

Felkereshetjük azokat az iskolákat, ahová a fiataljaink járnak, és bemutathatjuk az iskolai koordinátoroknak az Egyházmegyében a Katolikus Egyház által kínált szolgálati lehetőségeket. (Ha a plébános atyák valamelyik iskolát személyesen kívánják megkeresni, annak nagyon örülünk, mert a személyes, jó kapcsolatnak nagy jelentősége van.)

A plébániákról és egyéb egyházi intézményeinktől kapott információk alapján készíthetünk egy tájékoztató füzetet az iskolák számára az Egyházmegyében, a plébániák szervezésében végezhető közösségi szolgálatokról. A plébániai lehetőségek mellett ebben a füzetben az Egyházmegyében működő egyéb lehetőségeket is megjeleníthetjük. (Pl.: cigánypasztoráció, kórházi lelkigondozói szolgálat, karitás, drogpasztoráció, családi napközi otthonok, stb.)

Szervezhetünk vagy koordinálhatunk olyan egyházmegyei vagy országos programokat, ahol lehetőséget adunk a fiataljaink számára a szolgálat elvégzésére. Ezekhez a plébániák csatlakozhatnak, vagy küldhetnek fiatalot. Például a 72 óra kompromisszum nélkül nevű országos programhoz kapcsolódóan plébániai vagy egyházmegyei arculattal fogadhatunk közösségi szolgálatra fiatalokat egy intenzív, jól megszervezett, előre meghirdetett hétvége keretében.

Ötletek felkínálható feladatokra a plébánián:

- idősök látogatása (elsőpéntekesek) beszélgetés, bevásárlás
- adventi, húsvéti szeretetsomagok kihordása (beszélgetéssel egybekötve)
- fogyatékkal élőknek segítség (pl: segítség Bárka-napokon, táborokban)
- napközis táborokban segítség (csoportvezetés, animátorkodás, konyhai szolgálat, gyerekvigyázás, stb.)
- tereprendezés, takarítás, állagmegóvás (plébánia, templomkert, útszéli keresztek, patakpart, parkok, játszóterek)
- gyerekvigyázás (pl: szülők szabad estéje, közösségi alkalmak alatt)
- templomi ünnepek előkészítése (Úrnapja, Karácsony, Húsvét, Bér má lkozás, stb.)
- Farsangi bál, Erzsébet-bál, Karácsonyi színdarab, Közösségek karácsonya, Majális, egyházközségi lelkigyakorlat
- korrepetálás (a legjobb, ha egy-két év különbség van közöttük, jó barátságok is kialakulhatnak) stb.

Ötletek egyházmegyei vagy országos lehetőségekre:

- Nagymaros, Egerszalók, egyéb országos ifjúsági találkozók, pl. HungaRio
- Egyházmegyei sportnap, kapcsolódás 72 óra kompromisszum nélkül programhoz plébániai szinteken, de sajátos egyházmegyei arculattal stb.
- egyházmegyei találkozók, táborok: (csoportvezetés, animátorkodás, konyhai szolgálat, gyerekvigyázás, stb.)
- tábori építő napok
- drogpasztoráció, családi napközi, nevelőszülői hálózat
- kórházi lelkigondozói szolgálat
- cigánypasztoráció
- karitás z stb.

Hogyan érdemes felkészülni erre a feladatra?

1. Keresni kell a plébánián egy olyan munkatársat, aki szakmai koordinátor lehet. Alkalmas a fiatalokkal való foglalkozásra, és vállalja a szolgálatokkal kapcsolatos szervezési feladatokat.

2. Össze kell gyűjteni, milyen feladatokat tud a plébánia felajánlani (mikor, milyen időkeretben, hány főnek, szakmai koordinátor neve, elérhetősége).

3. Fel kell mérni, hogy a hittanosok, bér má lkozók, közösségi tagok (kilencedikesek és most nyolcadikosok / itt arra van szükség, hol fognak továbbtanulni/) melyik iskolákba járnak.

4. Az érintett fiatalokat vagy azok szüleit összehívni és tájékoztatni a kínált lehetőségekről. Érdemes megnyerni őket arra, hogy ezt preferálják, és ha tehetik, az iskola felé is jelezzék az igényüket. Kérni ehhez a támogatásukat! Ha lehet, egy vagy két szülőt kiválasztani, aki a szülőtársak felé jelzik a lehetőségeket.

5. Megkeresni az érintett iskolákat, s megkötni velük az együttműködési megállapodásokat. Ebben segíthet egyes esetekben, pl. az Ifjúsági Iroda a következőképpen: az egyházmegyei plébániák elküldik azon diákok névsorát és iskoláit, akik náluk szeretnék a közösségi szolgálatukat tölteni; meghatalmazást adnak, hogy a nevükben eljárva megkösse az Ifjúsági Iroda a megállapodásokat az érintett iskolákkal. Ezzel lényegesen egyszerűsíthető mind az iskolák, mind a plébánosok élete, mert nem kell külön-külön egy-egy gyerek miatt megállapodásokat kötni.

Egy példa a plébániai szolgálatra (idősek látogatása):

Az Ifjúsági Irodán/tanulókon/szülőkön/plébánoson keresztül az iskolai koordinátor értesült arról, hogy a plébánia a fenti szolgálatot biztosítani tudja.

A tanuló kitölti a „Jelentkezési lap”-ját, amin feltünteti a plébánia által felkínált szolgálatot. Ezt a lapot a szülő is aláírja.

A szakmai koordinátor egyeztet az iskolai koordinátorral, hogy mikor és milyen formában tartják meg a felkészítést a szolgálatra.

Ezt a szolgálatot a diákok párban végezzék és az első alkalommal lehetőleg a szakmai koordinátor is kísérelje el a diákokat az idős személyhez.

Egy-egy látogatás ne legyen hosszabb 2 óránál és hetente max. 1 alkalommal történjen. (Az utazási idő nem számít bele a közösségi szolgálat idejébe.) A közösségi szolgálati naplóban a teljesített órákat a plébános időről időre a koordinátorral/mentorral történt egyeztetés alapján aláírja.

A szakmai koordinátor/mentor időnként hívja össze a plébániáján szolgálatot vállaló diákokat, és beszélgessenek (csoportban) a tapasztalataikról.

A plébánoson keresztül a szakmai koordinátor tájékozódjon arról is, hogy az idős személy miként éli meg a diákokkal való találkozást.

Az 50 óra lezárásaként legyen egy összegzés a tevékenységet végzőkkel, amikor a plébánia szimbolikusan, akár egy oklevéllel vagy egy agapé keretében megköszöni a munkájukat. Ők pedig kis csoportokban megoszthatják egymással a szolgálattal kapcsolatos tapasztalataikat, nehézségeiket. EZ lehet pedagógus jelenlétében vagy a nélkül, megegyezés szerint.

Összeállították: Az MKPK Ifjúsági Bizottságának megbízásából a Váci, Egri, Kalocsa-Kecskeméti, Szeged-Csanádi Egyházmegyei Ifjúsági Iroda munkatársai